

LA FIRMA DE TREVES AL VESCOMTAT DE CASTELLBÒ

per JOSEP-MARIA MADURELL I MARIMON
De la Reial Acadèmia de Bones Lletres

Les seculars lluites feudals a Catalunya, caracteritzades per les formacions de bàndols, les trobem localitzades al vescomtat de Castellbò, de les quals coneixem el procés històric de les treves signades en el transcurs dels anys 1538 al 1544, per la cessació temporal d'aquelles batalles intestines entaulades entre gentes d'aquells territoris i altres adherits (1).

Un document complementari de les citades treves, datat a la vila de Castellbò, el 10 d'agost de 1543, correspon a l'acta de la formalització de la paraula i seguretat feta, firmada i donada per Joan de Cardona, bisbe de Barcelona; Galceran de Pinós, vice-canceller; i misser Gort, regent, en nom i com a representants autoritzats dels carlans, poblats i habitants del vescomtat de Castellbò, i els seus parents, amics, valedors, i afins en els citats bàndols, d'una part; i Joanot Cadell, donzell senyor d'Arsèguel, de l'altre.

En primer lloc, pel que corresponia al vescomtat de Castellbò, es donava paraula per tots els parents, amics, valedors i adherits, és a dir, de Joanot de la Roca, alias Tragó, Guerau de Castellarnau, senyor de La Bastida i altres dels llocs de Castellbò, Taús, Organyà, Areu de Vallferrera, Vall d'Assua, Rialb i Ciutat.

Registrem, així mateix, con en la firma de la dita paraula i seguretat hi restaren compresos Bernat de Plançoies, mossèn de Castellarnau, senyor d'Enveig; Pau-Damià Guilla, Francesc Cadell, Joanot de Puigvaladós; tots els parents de mossèn Batesa, els Campmajor i Purgatori, i els seus germans, de Montferrer, i altres de Gerri, Gósol, Puigcerdà, amb tots els seus parents, amics i valedors; Joan Pla i els seus fills, de Bar i Bartomeu Torra, de Montferrer.

Així mateix, en l'acta de la firma del citat compromís de treva, hi trobem inclosos a Jaume de Rimbau, pavorde del monestir de Lillet; Joan Cadell i el seu germà Guillem, i Miquelot de Lordat, de Castellnou, els quals consta donaren paraula per les seves pròpies persones com també pels Lordat i altres veïns de Balestar de Nounoves, Organyà, Puigcerdà, Seu d'Urgell, Mosoll i Bar.

Després del preàmbul del document objecte dels presents comentaris, amb la nòmina de les persones compreses en la formalització del referit compromís

(1) MADURELL Y MARIMÓN, José M.ª, *Las treguas del Vizcondado de Castellbó (1538-1554)*. «Pirineos» 95, Zaragoza (1970), 91-127.

de treva, segueixen les condicions estipulades, en la primera de les quals es feia expressament constar, que durant el temps de vigència d'aquella paraula, mossèn Cadell ni els compromesos en ella, no farien a Lluís Oliver de Boteller, favor ni valença de gents ni de bens en cap cosa contra el vescomtat de Castellbó o en els compromesos en la dita promesa verbal ni al seu fill Onofre.

Per altre pacte convingut, mossèn Cadell ni els seus valedors es comprometen no entrar al vescomtat de Castellbó, passant pel riu Balira, sinó anant pels camins rals a Andorra; a Organyà i a la Conca d'Orcau, i des d'Organyà avant en altres parts.

Una condició establerta fou la de que la gent armada o enquadrellada del vescomtat de Castellbó, no li era permesa l'entrada als termes de Vilanova de Banat ni d'Arsèguel, si tan sols caminant pel camí ral envers Puigcerdà, i per tota la solana podien anar-hi com bé vist els hi fos, feta excepció de la gent enquadrellada i armada, que no podria atravesar anant i venint a Cerdanya, del Mas de Sant Vicenç a les roques de Carcolze, ni passar per la Serra de Sarri envers Castellnou.

La paraula compromesa segons explícitament es declara, tindria vigència d'ençà del dia de la firma de la treva fins per tot el següent mes de setembre.

Degut a que els Callar de Prullans, no volien intervenir en la firma de la citada paraula, entre les dessus dites parts, fou concordat, que tant mossèn Cadell com els compromesos en aquella no valdran per cap via directa ni indirecta als dits senyors contra Francesc de Castellarnau, d'Enveig, ni àdhuc contra el seu pare i germans; si bé els del vescomtat de Castellbó podrien valer al citat senyor d'Enveig contra els Callar.

A més, fou pactat i concordat, que qualsevols causes civils i pecuniàries, que es poguessin cloure, demanar i prosseguir, sense que per això la present paraula no restés perjudicada.

Després de la transcripció dels pactes que acabem de comentar, segueixen diferents firmes d'altres adherits a l'escriptura de treva o de suspensió temporal d'hostilitats.

Així ho feren Onofre Tragó, donzell de Castellbó, en el seu propi nom; i el seu gendre Joan-Francesc Tragó, també donzell; Miquel Capdevila i Antoni del i pel quarter d'Organyà, i, tots junts, per tot el vescomtat de Castellbó i per la totalitat dels seus parents amics i valedors, compromentent-se en observar el que fou pactat i no contravenir-ho, sots la pena de mil ducats d'or.

Dies més tard, el 25 del mateix mes d'agost, o Joanot Cadell, donzell, senyor d'Arsèguel i de Vilanova de Banat i de la terra de Baridà, es personava a la torre de Joanot de Ribes, donzell, de Puigcerdà, situada a la parròquia de Sant Pere d'Alp, a la Cerdanya, per tal d'aprovar, lloar i firmar la dita paraula, el text de la qual fou prèviament llegida per Bernat Marcer, notari reial i dels Còsols de la vila de Perpinyà.

Consta, a més, que va firmar-la en nom i representació llegal de Jaume de Riambau, pavorde de Lillet; Miquel de Llordat, de Castellnou i del seu germà Guillem Cadell, però amb la condició de retenir-se vuit dies per tal de donar-ne certificació als seus principals.

Amb data del 3 del següent mes de setembre, Guillem Cadell i Miquel de Llordat, personalment es constituïren en la sala de la casa d'Antoni Casamajor, rector de Montellà, per tal de lloar, aprovar i ratificar el citat compromís de treva, en nom de Joanot Cadell.

DOCUMENT

Castellbó, 10 agost 1543
Sant Pere d'Alp, 24 agost 1543
Montellà, 3 setembre 1543

Castellbó, 10 agost 1543
Sant Pere d'Alp, 24 agost 1543
Montellà, 3 setembre 1543

Paraula y seguretat feta e fermada e donada al illustrísimo e reverendisimo senyor don Joan de Cardona, bisbe de Barchinona, e illustre senyor vicecanceller e noble senyor don Galceran de Pinós y egregi e magnífich senyor micer Gort, regent, per part dels magnífichs senyors carlans, poblats e habitants del vescomdat de Castellbó e lurs parents, amichs e valedors, de una part; e lo magnífich senyor mossèn Joanot Cadell, donzell, senyor de Arsèguell e altres dejos scrits, de la part altra.

E primerament, donen paraula, per part del vescomdat de Castellbó, per tots los parents, amichs e valedors aderents de aquell, los magnífichs senyor mossèn Joanot de la Rocha alias Tragó, mossèn Grau de Castellarnau, senyor de La Bastida; mossèn Noffre Tragó, mossèn Francés Tragó, donzells; e los honorables en Miquell Capdevilla, de Castellbó; Ribó, de Thaus; Anthoni Vintró, de Organyà; Joan Bessan, de Areù de Vallferrera; Jaume Malavila, de la Vall de Assua; Bernat Alamany, de la vila de Rialp; e Pere Sabater, de la vila de Ciutat, per tots los altres de la terra e valedors de aquella.

Item, en la present paraula sien compessos tots los aderents e valedors de la terra, e mossèn Bernadí de Planicoles; mossèn de Castellarnau, senyor de Denveix; mossèn Pau Damià Guilla, mossèn Francesc Codoll, e mossèn Joanot de Puigualadós, e tots los parents de mossèn Batesa e los Campmayors e Purgatoris, e sos germans, del loc de Monferrer; Andreu Solans, de Gerri, e los Corromines de Gósoll, e Rafell Carreu alias Maraudo, de Puigcerdà; e tots los parents, amichs e valedors llurs; e Joan Pla, e sos fills, de Bar; e Bartomeo Torra, habitant en lo loch de Mon Ferrer.

Item, lo senyor mossèn Jaume de Rimbau, pabordre del monestir de Lilet, e dit senyor mossèn Joan Cadell e son germà mossèn Guillem Cadell; mossèn Miquellot de Lordat, de Castelnou, donen paraula per ells e per los Lordats, e per Anthoni Fuster, e per Botxaca, e per los dos germans Figueres, Martí Aratx, per Balestar de Nounoves, per Bartomeu Planes; Johan Rocha, de Organyà; Bernadí Ninou, Francesch Sachui, de Puigcerdà; e los fills d'en Sen Martí, de la Seu de Urgell; los Puyolls, de Mossoll; per los parents dels bastard Soribes, quondam en glòria sia, habitant en la Seu de Urgell, e per los germans d'en Martí Salla, de Bar; e per Jaume Lacaya, de Bar.

Item, es concordat, entre les damunt dites parts, que durant lo temps de la present paraula, lo dit senyor mossèn Cadell, ni los compesos en dita paraula, no faran favor ni valensa alguna, de gents ni de bens al senyor mossèn Luys Oliver de Boteller, en ninguna cosa contra lo vescomdat de Castellbó, o compessos en dita paraula, ni al senyor don Nofre, son fill.

Item, es concordat, que lo dit mossèn Cadell ni sos valedors, no entraran en lo vescomdat de Castellbó passant Balira, sinó anant camí real Andorra y camí real a Organyà, y a la concha de Orcau y de Organyà avant, en altres parts.

Item, que la gent del vescomdat armada ni aquadrillada, no puga anar ni entrar en los termes de Vilanova de Banat, ni de Arsèguell, sinó tant solament tot camí, camí real caminant anant a Puigcerdà, y per tota la solana puguen anar, com ben vist los serà, salvo que gent encadrillada ni armada no puguen travessar anant ni venint en Cerdanya, del Mas de Sant Vinsent a les roques de Carcolze, ni passar la serra de Sarri envés Castelnou, la qual ix en vista de Castelnou, y de dita serra a Castell Nou no ha més de hun tiro de balesta.

La qual paraula sia duradora del dia de la ferma de aquella fins per tot lo mes de setembre primer vinent.

Item, pus los senyors de Callars, de Prullans, no vollen entrevenir en sta paraula, es concordat entre les desus dites parts, que lo desus dit mossèn Cadell, ni los compesos en la paraula no valdran per ninguna via, directa ni indirecta, als senyors de Callars contra lo senyor mossèn Francesch de Castellarnau, senyor Denveig, ni contra los senyors son pare e germans; y los del vescomdat de Castellbó, puguen valler al desus dit senyor Den Veig, contra dits senyors Callàs.

Item, es concordat, que qualsevöll causes sivils e pecuniàries se puguen cloure y demanar, e prosseguir, sens que per això la present paraula no sia perjudicada.

Die veneris, decima mensis auguati anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo quadragésimo tercio, predicta capitula fuerunt firmata et jurata, in villa Castriboni, per magnificum Onofrium Tragó, domicellum in villa Castriboni predicta domiciliatum, nomine suo; et magnifici Joannis Francisci Tragó, domicelli, generi sui, de cuius ratihabicione tenere voluit et promisit sub ypotecha et obligacione bonorum suorum etc.

Michaelem Capdevila et Anthonium del Amich, Castriboni, pro dicta universitate et toto quarterio baiulie Castriboni, et pro quarterio Organiani, et omnes insimul pro toto Vicecomitatu Castriboni, et pro omnibus suis parentibus, amicis et valitoribus.

Promittentes servare omnia supradicta, prout ad se spectant, et non contravenire etc. sub pena duorum mille ducatorum auri, aplicandarum pro mediete parti lese et pro alia etc. Curie exequenti etc. Et pro hiis obligarunt omnia et singula bona eorum et. Et jurarunt etc.

Testes huius rei sunt: venerabilis Guillermus Mir, notarius civis civitatis Urgellensis; et Petrus Soler, clericus ville Organiano.

Signum Petri Tragó, oriundi ville Castriboni, urgellensis diocesis, regiis auctoritatibus per omnes terras et dominaciones serenissimorum dominorum regum Castelle, Aragonum et Navarre etc. notarii publici, qui premissis inter fuit eaque scripsit et clausit.

Jo Jonot de la Rocha alias Tragó atorch lo sobredit.

Noverint universi. Quod anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo quadragésimo tercio, die vero sabbati intitulatis vicesima quinta mensis augusti, magnificus dominus Joannotus Cadell, domicellus, dominus locorum de Arsèquell et de Vilanova de Banat, terre Baritani, constitutus personaliter intus turrim amgnifici Joannoti de Rippis, domicelli, in Podiiceritano populati, qui est scita in parrochia sancti Petri de Alp, in Ceritania, lectis primitius eidem, per me Bernardum Marcer, regia et honorabilium consulum ville Podiiceritani et terre Ceritanie, auctoritatibus notarium publicum dicte ville Podiiceritani, predictis capitulis et uno quoque ipsorum, ea et omnia et singula in eis et quolibet eorum contentis, a prima eorum linea usque ad ultimam, tam nomine suo proprio, quam eciam, nomine et pro parte magnificorum Jacobi de Rimbau, prepositi de Lileto; Michaelis de Lordato, Castrinovi; et Guillermi Cadell, fratris sui, de quarum ratihabicione et firma teneri promisit sub ypotecha et obligacione omnium et singulorum bonorum suorum etc. pure, libere et absolute, laudavit, aprobavit, firmavit et emologavit, promisitque et eciam juravit se et eosdem principales suos tenere, servare et complere omnia predicta etc. et contra ea non facere nec venire etc. sub pena duorum mille auri ducatorum aplicanda pro medietate parti leze et pro alia Curie exequenti etc.

Et pro hiis complendis etc. obligavit omnia et singula eius bona mobilia etc. Renunciavit etc. Juravit etc. cum pacto quod idem Cadell retinuit penes se terminum octo dierum proximorum dumtaxat, ad certificandum de predictis predictos principales suos.

Quibus fuerunt testes presentes idem magnificus Joannotus de Rippis et Joannes Ludovicus de Rippis, utique domicellus, eius frater, Podiiceritani.

Amplius autem, die lune intitulatis tercia mensis septembris anno predicto millesimo quingentesimo quadragésimo tercio, magnifici Guillermus Cadell et Michael de Lordato, retro in tercio capitulo descripti, constituti personaliter intus aulam domus, venerabilis Anthonii Casamayors, presbiteri rectoris parrochie loci de Muntellà, terre Ceritanie, quequidem domus scita est intus dictum locum de Muntellà, et laudantes, aprobantes, rattificantes, et confirmantes omnia et quecumque per magnificum Joannotum Cadell, fratrem dicto magnifici Guillermi Cadell, desuper pro eis et eorum nomine facta et firmata.

Et quatenus expediat de novo firmantes lectis primitus, per me eundem Bernardum Marcer, notarium publicum Podiiceritani, eisdem magnificis Guillermo Cadell et Michaeli de Lordato, predictis capitulis ipsa et omnia et singular in eis et eorum quolibet contenta, a prima eorum linea usque ad ultimam, laudarunt, aprobarunt et emologarunt pure et libere, absolute et absque aliqua condicione, et promisserunt et jurarunt ea tenere etc. sub pena duorum mille ducatorum auri adquirenda etc.

Et pro hiis complendis etc. Obligamus bona eorum et utriusque ipsorum insolidum, mobilia etc. Renunciamus etc. Juramus etc.

Quibus fuerunt testes presentes idem venerabilis Antonius Casamayors, presbiter rector parrochie de Muntellà; et Petrus Isclas, Castriboni; et Jaonnes Vila, sedis Urgellensi.

In quorum omnium et singulorum fidem robur et testimonium premissorum ego idem notarium, hic meum artis notarie solitum et assuetum appono. signum.

Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Joan Savina, lligall 13, plec d'escriptures soltes de varis anys. Transklat.

INDEX ONOMASTIC

Alemaný, Bernat; de Rialb
Amic, Antoni del; de Castellbó
Aratx, Martí
Balestar; de Noves
Batesa, mossèn
Bessan, Joan; de Areu de Vallferrera
Botxaca
Cadell, Guillem; d'Arsèguel
Cadell, Joan
Cadell, Joanot, donzell; senyor d'Arsèguel
i de Vilanova de Banat
Cadell, Onofre
Callars; de Prullans
Campmajors i Purgatoris; de Montferrer
Capdevila, Miquel; de Castellbó
Cardona, Joan de; bisbe de Barcelona
Carreu alias Marauo, Rafael; de Puigcerdà
Casamajors, Antoni; rector de Montellà
Castellarnau, Francesc de; senyor de Enveig
Castellarnau, Guerau; senyor de La Bastida
Codoll, Francesc
Coromines; de Gòsol
Figueres, germans
Fuster, Antoni
Guilla, Pau Damià
Isclas, Pere; de Castellbó
Lucaya, Jaume; de Bar
Llordat, Miquel de
Llordat, Miquelot; de Castellnou
Malavia, Jaume; de La Vall d'Assua
Marcer, Bernat; notari de Puigcerdà
Mir, Guillem; notari de la ciutat d'Urgell
Ninou, Bernardí
Oliver de Boteller, Lluís
Pinós, Galceran de
Pla, Joan; de Bar
Planes, Bartomeu
Planigoles, Bernardí
Puigvaladós, Joanot de
Puyols, de Mossoll
Riambau, Jaume; paborde del monastir de
Lillet
Ribes, Joanot de; donzell de Puigcerdà
Ribes, Lluís de; donzell de Puigcerdà
Ribó; de Taús
Roca, Joan; de Organyà
Roca alias Tragó, Joanot de la
Sabater; de Ciutat
Salla, Martí; de Bar
Sant Martí, fills d'En; de la Seu d'Urgell
Sehui, Francesc; de Puigcerdà
Solans, Andreu; de Gerri
Soler, Pere; clergue d'Organyà
Sorríbes, bastard; de La Seu d'Urgell
Torrà, Bartomeu; de Montferrer
Tragó, Francesc; donzell
Tragó, Joan Francesc
Tragó, Onofre, donzell; de Castellbó
Tragó, notari reial, oriund de Castellbó
Vila, Joan; de La Seu d'Urgell
Vintró, Antoni, cònsul d'Organyà

INDEX GEOGRÀFIC

Alp. - La Cerdanya
Andorra, Principat d'
Areu de Vallferrera
Arsèguel. - L'Alt Urgell
Balira, riu
Ballestà de Noves
Bar. - L'Alt Urgell
Barcelona. - El Barcelonès
Baridà, terra de
Bastida, La. - L'Alt Urgell
Carcolze
Castellbó, Bailia de
Castellbó, vila. - L'Alt Urgell
Castellnou. - L'Alt Urgell
Cerdanya, terra de
Ciutat, vila de. - L'Alt Urgell
Enveig
Gerri. - El Pallars Jussà
Gòsol. - El Berguedà
Lillet. - El Berguedà
Mas de Sant Vicenç
Monrerrer. - L'Alt Urgell
Mosoll. - La Cerdanya
Montellà. - La Cerdanya
Noves
Organyà. - L'Alt Urgell
Prullans. - La Cerdanya
Puigcerdà. - La Cerdanya
Rialb. - El Pallars Sobirà
Sant Pere d'Alp
Sarri, Serra de
Seu d'Urgell, La. - L'Alt Urgell
Taús. - L'Alt Urgell
Urgell, ciutat d'. - L'Alt Urgell
Vall d'Assua
Vallferrera
Vilanova de Banat. - L'Alt Urgell